

Ministerul
Agriculturii,
Dezvoltării
Regionale și
Mediului

Agricultură, Dezvoltare Regională și Mediu

Buletin Informativ

Ianuarie - Decembrie 2018

pag. 2

pag. 4

pag. 7

pag. 11

Constituirea „Agenției de implementare a proiectelor și programelor de dezvoltare regională și de mediu”

În conformitate cu Legea cu privire la Guvern și Legea privind administrația publică centrală de specialitate, pentru a asigura implementarea eficientă a politicilor statului în anumite subdomenii sau sfere din domeniile de activitate care îi sunt încredințate unui minister, în subordinea acestuia pot fi create autorități administrative cu forma de organizare juridică de agenții, servicii de stat și de inspectorate de stat. Astfel, Agenția de implementare a proiectelor și programelor de dezvoltare regională și de mediu este o structură organizațională separată în sistemul administrativ al unui minister, care se va constitui cu scopul de a exercita funcțiile de gestionare a anumitor subdomenii sau sfere din domeniile de activitate a ministerului. Agenția va fi o instituție în subordinea Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM) ce va gestiona proiectele și programele de dezvoltare regională și mediu, finanțate din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională (FNDR) și Fondul Ecologic Național (FEN).

Obiectivul creării Agenției este de a separa funcțiile de elaborare de cele de implementare a politicilor, de a eficientiza activitatea autorității centrale de dezvoltare

regională și mediu, de creare a unui cadru de reglementare a FEN în conformitate cu cadrul legal actual și bunele practici din acest domeniu. Bineînțeles, în acest sens, de a spori eficiența utilizării resurselor din ambele fonduri. De asemenea, pentru a eficientiza coordonarea alocării resurselor din ambele fonduri pentru aceleași proiecte și domenii comune, precum și de a evita dublarea funcțiilor autorităților centrale în materia gestionării acestor două instrumente financiare.

Agenția va acorda suport MADRM în implementarea politicilor de dezvoltare regională și de mediu, va monitoriza și va evalua proiectele și programele finanțate din FNDR și FEN, dar și cele realizate din alte surse de finanțare, dar ce referă la domeniile de intervenție ale dezvoltării regionale și programelor de mediu.

Totodată Agenția va acorda suport informațional, metodologic și consultativ beneficiarilor de proiect, solicitanților finanțării, altor autorități/instituțiilor publice. De asemenea, va asigura realizarea indicatorilor de implementare a programelor, strategiilor de mediu, Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională (SNDR) și proiectelor finanțate, precum și va formula con-

cluzii și recomandări pe care le va prezenta Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale (CN-CDR) și Consiliului de Administrare al FEN.

În ultimii cinci ani pentru proiecte de dezvoltare regională și de mediu au fost alocate surse financiare în valoare totală de circa 2,4 miliarde lei. Responsabil de implementarea și monitorizarea acestor proiecte a fost autoritatea centrală de specialitate. Conform constatărilor Curții de Conturi, această situație contravine principiilor de separare a funcțiilor de elaborare a politicilor de cele de implementare. Mai mult ca atât, capacitatea de implementare a proiectelor exercitată de către autoritățile centrale de specialitate nu poate asigura o utilizare eficientă și eficace a resurselor. Motiv pentru care este necesar ca în subordinea MADRM, să fie creată o instituție specializată în implementarea proiectelor din domeniile de gestiune ale ministerului.

Dorin Andros
Secretar de stat, în
domeniul dezvoltării
regionale, MADRM

Revitalizarea Urbană – Element nou al politicii de dezvoltare regională în Republica Moldova

Igor Malai,

Șef al Direcției politicii de dezvoltare regională, MADRM

Politica de dezvoltare urbană constituie o parte importantă a politicii de dezvoltare regională. Dat fiind faptul că orașele reprezintă puncte geografice concentrate de activități și interacțiuni umane. În același timp mediul urban asigură locuri de muncă și servicii, fiind un catalizator al creativității și inovării. Însă, tot în orașe se manifestă șomajul, segregarea, sărăcia, migrația, inclusiv presiunile asupra mediului.

Principalii factori de criză economică și socială sunt prezenți vizibil în cartierele sau zonele defavorizate. Dacă urbele își propun să concureze într-o lume globalizată, trebuie să învețe să cultive potențialul zonelor defavorizate, asigurând durabilitatea și competitivitatea orașelor. Crearea sistemului de revitalizare a orașelor în Republica Moldova, are obiectivul de a schimba paradigma urbană privind modul de planificare, finanțare, dezvoltare și guvernare a orașelor. Acest sistem se bazează pe necesitățile actuale și de perspectivă ale orașelor, ținând cont de specificul fiecărei zone în parte.

„Revitalizarea urbană” se definește ca un „proces de eliminare dintr-o stare de criză a zonelor urbane degradate, desfășurat în mod complex, prin acțiunile integrate teritorial și desfășurate de către administrațiile locale prin parteneriate locale, regionale, naționale eficiente în baza unui program de revitalizare”. Revitalizarea urbană reprezintă o abordare complexă și inovatoare a problemelor și presupune o gândire creativă cu privire la soluțiile pentru o zonă sau un oraș, ținând cont de faptul că fiecare cartier, zonă sau oraș are o identitate proprie specifică.

De regulă revitalizarea urbană are 3 dimensiuni de bază: *fizică, economică și socială*, care sunt luate în considerare în procesul de elaborare și dezvoltare a programelor de revitalizare urbană în funcție de necesitatea de intervenție pe fiecare dintre ele. Este important, ca activitățile de revitalizare întreprinse, să fie în armonie cu concepția generală de dezvoltare a orașului, care este promovată în mod clar de autoritățile locale.

Ca și în cazul oricărui proces, în implementarea activităților revitalizării urbane, este absolut necesar ca rolul și sarcinile instituțiilor implicate să fie clar stabilite și definite. Rolul

MADRM este acela de a crea politici urbane, de a iniția practici de revitalizare urbană, precum și acela de a asigura continuitatea proiectelor pe termen lung. Concomitent, Ministerul va întreprinde măsuri de creare a cadrului politic și a condițiilor care să permită realizarea eficientă a programelor de revitalizare și elaborare a instrumentelor pentru dezvoltarea urbană durabilă.

Un element foarte important în realizarea acestor idei este crearea de parteneriate și proiecte cu alte instituții de stat sau private pentru a atrage investiții. De aceea încurajăm autoritățile locale să fie cât mai deschise pentru cooperare cu societatea civilă din localități, să invite pentru participare reprezentanții businessului, deoarece revitalizarea se referă la majoritatea aspectelor social-economice și din urbe, deci și implicarea în acest proces trebuie să fie cât mai largă.

Succesul procesului de revitalizare urbană îl constituie inițiativele de revitalizare a sferei social-culturale din orașe. Inițiativele în acest domeniu pot fi diverse, iar impactul realizării cu succes ale lor contribuie cel mai eficient la asigurarea durabilității proceselor de revitalizare

urbană în alte sfere. Inițiativele de revitalizare a sferei social-culturale pot fi orientate spre: Modernizarea domeniului educației în zonele urbane defavorizate și implicarea tinerilor; Inițiative având ca scop revitalizarea socială a zonelor urbane defavorizate; Reabilitarea/modernizarea domeniului sportiv; Inițiative ce țin de revitalizarea culturală a zonelor urbane defavorizate; Dotare și schimb cultural, reabilitarea monumentelor istorice și arhitecturale de interes public.

Cât ține de *reabilitarea sferei economice în mediul urban*, aici putem găsi inițiative de: Sprijin pentru dezvoltarea infrastructurii economice și reabilitarea infrastructurii fizice; Sprijin pentru start up/comaniile nou-create și/sau micile întreprinderi, inclusiv dezvoltarea incubatoarelor de afaceri, piețelor urbane, infrastructurii logistice; Consolidarea capacităților antreprenoriatului local, inclusiv componenta schimb de experiență; Dezvoltarea și promovarea unui brand local; Renovarea și/sau construcția la scară mică a infrastructurii menite să susțină dezvoltarea economică în zona vizată.

Un element vizibil și cu un impact semnificativ în aspectul exterior al zonelor urbane îl constituie proiectele de modernizare și reabilitare a spațiilor publice urbane. La acest gen de inițiative pot fi atribuite: activități sociale în zonele urbane degradate (de ex. evenimente publice, festivaluri, întreceri sportive etc.); renovarea/modernizarea spațiilor publice cu utilizare intensă (de ex. reabilitarea parcului sau renovarea pieței din zona urbană defavorizată etc.); renovarea/modernizarea unor zone urbane izolate (de ex. reabilitarea infrastructurii din cartierele izolate, amenajarea unui loc de joacă, unui teren de sport, unei piețe, unei zone de odihnă etc.).

Important este ca la fiecare inițiativă, să fie consultați locuitorii, atunci sentimentul de apartenență la procesele ce au loc vor condiționa realizarea lor finală.

Planul de amenajare a teritoriului național: importanța și rolul în dezvoltarea țării

Amenajarea teritoriului este un instrument-cheie pentru identificarea și promovarea pe termen mediu și lung a principiilor de dezvoltare durabilă și echilibrată a teritoriului. Sistemul documentațiilor de amenajare a teritoriului fiind orientate, în special spre realizarea obiectivelor de dezvoltare națională și regională. Opțiunea dată ajută de a evita paralelismul și suprapunerea în luarea deciziilor de dezvoltare a unui teritoriu sau teren, de a atinge o eficiență mai bună în vederea aplicării resurselor umane și a investițiilor publice și pentru o distribuție mai echilibrată a dezvoltării economice și sociale între regiuni. Astfel, Planul de amenajare a teritoriului național (PATN) este un document format din piese scrise și desenate referitoare la planificarea întregului teritoriu al țării, prin care se analizează situația existentă și se definesc scopurile, mijloacele și se etapează acțiunile de amenajare a teritoriului, se oferă soluții pentru o dezvoltare echilibrată a teritoriilor și localităților, pentru prevenirea și eliminarea disfuncționalităților.

Principalele obiective prevăzute prin PATN contribuie la:

- Dezvoltarea economică și socială echilibrată a regiunilor și zonelor, cu respectarea specificului acestora;
- Îmbunătățirea calității vieții oamenilor și colectivităților umane;
- Gestionarea responsabilă a resurselor naturale, protecția mediului și a peisajului cultural;
- Utilizarea rațională a teritoriului, prin limitarea extinderii necontrolate a localităților și conservarea terenurilor agricole fertile;
- Conservarea și dezvoltarea diversității culturale;
- Dezvoltarea unui sistem urban policentric și a relației urban – rural;
- Asigurarea accesului la informație și cunoaștere;

- Dezvoltarea durabilă, gestionarea prudentă și protecția naturii, precum și protecția patrimoniului cultural și arheologic;
- Dezvoltarea turismului durabil și de calitate;
- Evitarea riscurilor naturale și prevenirea efectelor unor catastrofe.

Rolul documentației de amenajare a teritoriului, este de a analiza, identifica probleme și perspectivele de dezvoltare teritoriale, și anume:

- Zonificarea funcțională a teritoriului (zone economice, centre de polarizare, rol administrativ, nod funcțional);
- Dinamica fenomenelor demografice și migraționiste/mobilitatea populației;
- Direcțiile de dezvoltare a economiei, structuri regionale, sectoare de activitate economică, localizarea activităților;
- Perspectivele dezvoltării urbane și rurale;
- Echiparea teritoriului, gospodărirea apelor,

amenajări hidrotehnice, etc;

- Magistrale/coridoare de transport;
- Centurile verzi din jurul marilor orașe;
- Localizarea ariilor de dezvoltare rezidențială;
- Reabilitarea peisajelor (peisajelor culturale);
- Dezvoltarea turismului durabil și de calitate;
- Fenomene macro-geografice.

Realitatea arată că guvernarea bazată pe instrumente de planificare teritorială este mai eficientă, potențialul local este mai bine valorificat și competitivitatea teritorială crește atunci când zonele funcționale sunt abordate integrat, fără a ne limita la granițele administrative sau de alt fel.

Olga Serbinos,
Șefa Direcției planificării spațiale, MARDM

Documentul de bază pentru planificarea strategică a teritoriului la nivel de țară este Planul de amenajare a teritoriului național (PATN), care stabilește sarcinile, măsurile și acțiunile primordiale orientate spre amenajarea teritoriului național în baza politicilor naționale armonizate/corelate cu cele ale Uniunii Europene. Amenajarea teritoriului, conform Cartei europene pentru amenajarea teritorial/spațială (document al Consiliului Europei, adoptat la cea de a 6-a Conferință Europeană a Miniștrilor Responsabili cu Amenajarea Teritoriului (CEMAT), 1983), este, *expresia spațială a politicilor economice, sociale, culturale și ecologice ale oricărei societăți, care are drept scop o dezvoltare echilibrată a regiunilor și organizarea fizică a spațiului conform unei concepții directe, pentru a oferi omului un cadru și o calitate a vieții care să-i asigure desăvârșirea personalității sale, într-un mod și la o scară umană.*

Natalia Petrea,

primara satului Costești, raionul Ialoveni:

„...este important să-ți placă să lucrezi cu oamenii și pentru oameni și atunci rezultatele vin”

Satul Costești din raionul Ialoveni este unul din cele mai mari sate din Republica Moldova. Este un sat cu aproximativ 12 mii de oameni, la căruia se află Natalia Petrea. A fost aleasă în funcția de primar în anul 2015, iar la aproape 4 ani distanță a implementat mai multe proiecte, care spun locuitorii acestui sat, „a schimbat Costeștiul la față”. Natalia Petrea și-a început activitatea în administrația publică locală încă de la sfârșitul anilor 90, iar pe parcursul anilor a lucrat în mai multe direcții.

Mult stimată doamnă, Natalia Petrea cum este să fii femeie primar?

Fiecare matur, în special dacă a fost ori este în funcții de conducere știe cât sacrificiu cer acestea, indiferent de gen. Dar dacă e să vorbesc de Femeia-Primar atunci pot să zic că efortul e mai mare din motivul suprasolicității în domeniul ingineresc, care este preponderent bărbătesc, dar aici mă completează viceprimarul și echipa de specialiști din primărie. În rest este important să-ți placă să lucrezi cu oamenii și pentru oameni și atunci rezultatele vin, dar cele 283 de doamne primar sau 23 % din primarii din Republica Moldova fac asta foarte bine înfruntând obstacole de tot felul, dar obțin încredere din ce în ce mai mare din partea cetățenilor.

Câte proiecte de dezvoltare regională ați realizat sau sunt în derulare?

La Costești a fost deja realizat un proiect de dezvoltare regională dat în exploatare în 2015 Casa de ambalare și sortare a strugurilor, care la momentul de atunci a fost un proiect-pilot în Republica Moldova și care pe lângă construcția clădirii a prevăzut dotarea cu utilaj performant a celor 10 camere frigorifice cu capacitatea de 1500 de tone pentru păstrarea strugurilor și a altor fructe. Este o investiție de 15 mln de lei, valoarea unui proiect implementat de Agenția de Dezvoltare Regională (ADR) Centru și 12 mln de lei ale Asociației Producătorilor de Struguri din Costești. Membrii Asociației investesc și în prezent, deoarece ei s-au unit și au format Cooperativa de Întreprinzător Fructbioimpex. Primăria le-a dat în locațiune Casa de ambalare, iar ei achită 50 de mii de lei anual pentru arendă.

În prezent se desfășoară alt proiect de dezvoltare regională cu obiectiv de dezvoltare turistică a zonei – Complexul Turistic-Sportiv Costești, care a demarat în 2017 și cred că în 2019 vom reuși să-l dăm în exploatare. Acest proiect prevede un covor artificial 109 m x 72 m, două tribune cu 1500 de locuri pentru suporteri, vestiarul etc. Costurile proiectului constituie 32 de mln lei – Fondul Național de Dezvoltare Regională (FNDR) oferă

22 de mln lei, restul e contribuția APL și a partenerilor proiectului.

Cum ați constatat ce proiecte sunt prioritare pentru localitate și oamenii din Costești?

Tipul proiectelor le-am determinat împreună cu cetățenii activi și insistenți din sat, colegii de serviciu, consilierii, în cadrul audierilor publice, debaterilor, discuțiilor individuale.

Care sunt provocările majore cu care vă confrunțați în procesul de identificare și selecția a proiectelor?

Cele mai evidente provocări în identificarea și selectarea proiectelor sunt interesul scăzut al consilierilor locali de a se implica în scrierea și implementarea proiectelor, identificarea dificilă a contribuției pentru implementarea proiectelor, slaba participare comunitară în realizarea intențiilor de interes public.

Fiind femeie, este greu a obține finanțare pentru un proiect? Dumneavoastră considerați că se respectă egalitatea de gen?

În scrierea și obținerea proiectelor nu există discriminare, dar femeile sunt mai interesate, din punctul meu de vedere, de finanțări extrabugetare, probabil că știu mai bine să gestioneze banii, deoarece asta fac și în familie, și în contabilitate, unde domină ca și gen.

Ce ar trebui să facă autoritățile locale pentru a obține mai multă finanțare pentru proiectele de dezvoltare a localităților?

Să susțină financiar specialiști care să scrie proiecte, pentru că altcineva nu are cine. Primarul are prea multe atribuții, care îl extenuază, specialiștii din primărie au domeniile lor de specialitate și tot

nu reușesc. Eu la primărie din primul an de mandat am solicitat de la consilieri contractarea unui specialist în acest domeniu cu un salariu insuficient după munca care o face. Astfel am obținut și atât proiectele de dezvoltare regională, cât și cele de dezvoltare locală, cum ar fi:

- **Construcția apeductului de 1500 m în regiunea Gîrlea și 400 m în Centru- de la arteziana nr.1 spre str. Ștefan cel Mare, cu instalarea unui hidrant**, suport oferit de Fundația Est-Europeană- în sumă de 500 mii lei;
- **Construcția sistemului de iluminat public pe str. Moldova și Al. cel Bun – din Centru până în Deal la Mori- 3000 m** – Diaspora (Gubern24)- 81900 lei;
- **Inființarea Centrului Comunitar pentru persoane în etate „Speranța”** – Fundația Est-Europeană – 300 mii lei și Fundația Pro-Umanitate – 27 mii euro;
- **Construcția veceului public** – Ambasada Slovaciei- 80 mii lei;
- **Construcția veceului în cadrul Bibliotecii publice** – Corpul Păcii – 42 mii lei;
- **Modernizarea Bibliotecii Publice cu mobilier nou – 12 mese și 40 de scaune, precum și a echipament electronic – proiector și laptop** – Corpul Păcii – 37 mii lei;
- **Construcția Complexului Turistic-Sportiv cu 1500 locuri** – proiect implementat de ADR Centru – 26 000 000 lei;
- **Crearea a 5 parcuri în satul Costești** – PNUD Moldova – 41 000 dolari;
- **Sporirea transparenței și a responsabilității guvernării locale și a participării publicului în satul Costești** – Consiliul Europei – 10 mii euro.

Reforma instituțională a organelor administrației publice în domeniul protecției mediului

Domeniul protecției mediului și gestionării raționale a resurselor naturale rămâne a fi în continuare departe de calificativul dorit. Acest lucru este resimțit de întreaga țară, în condițiile în care tindem să garantăm și să asigurăm condiții de securitate și un mediu sănătos tuturor cetățenilor, echilibrat din punct de vedere ecologic în contextul dezvoltării durabile a societății.

Pentru redresarea situației existente Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM) întreprinde un șir de acțiuni, inclusiv de ordin organizatoric și administrativ în vederea optimizării și reorganizării organelor de competență specială din domeniul protecției mediului. Astfel, prin Legea nr. 185 din 21.09.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în scopul asigurării implementării politicii în domeniul protecției mediului în anumite sfere de activitate ale autorității centrale pentru resurse naturale și mediu, precum și în scopul asigurării procedurilor privind acordarea, suspendarea și retragerea actelor permise în domeniul protecției mediului, în subordinea acesteia, se creează și va funcționa **Agenția de Mediu**.

Agenția va exercita atribuțiile sale în următoarele domenii de competență: protecția aerului atmosferic și schimbările climatice, managementul deșeurilor, reglementarea utilizării și protecția resurselor de apă, prevenirea poluării mediului (evaluarea impactului asupra mediului, evaluarea strategică de mediu, expertiza ecologică de stat, autorizarea de mediu), protecția regnului animal și regnului vegetal, a resursele biologice acvatice, conservarea biodiversității și managementul ariilor naturale protejate de stat, biosecuritatea, monitorizarea calității mediului și a resurselor naturale, gestionarea sistemului informațional integrat de mediu.

Funcțiile de bază ale **Agenției de Mediu** vor fi de a asigura implementarea documentelor de politici publice și a legislației în domeniul protecției mediului la nivel național și local; de a acorda suportul tehnic pentru fundamentarea proiectelor de documente de politici publice, de acte legislative și normative în domeniul protecției mediului; de a reglementa și autoriza activitățile cu impact asupra mediului, eliberând persoanelor fizice și juridice acte permise pentru practicarea activităților de întreprinzător cu impact asupra mediului (autorizații, acorduri de mediu, permise, certificate, notificări, avize și coordonări), prevăzute în Nomenclatorul actelor permise, aprobat prin Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de

întreprinzător. De asemenea, Agenția va realiza monitoringul calității factorilor de mediu (monitoringul calității apei, aerului, solului, monitoringul forestier și al ariilor naturale protejate de stat, monitoringul stării și folosinței resurselor de apă și de sol, monitoringul regnului vegetal și regnului animal, monitoringul pescuitului, monitoringul stării subsolului, monitoringul poluării aerului, monitoringul geologic, monitoringul poluării mediului) în scopul asigurării persoanelor fizice și juridice cu informații privind calitatea mediului, al dezvoltării sistemului indicatorilor statistici în domeniul protecției mediului, precum și în scopul elaborării și publicării Raportului național privind starea mediului în Republica Moldova, precum și va crea și administra cadastre și registre speciale, inclusiv va administra sistemul informațional și de date pentru domeniile sale de activitate pentru a asigura accesul publicului la informația despre mediu.

Totodată, funcțiile de control în domeniul protecției mediului vor fi preluate în exclusivitate de către **Inspectoratul pentru Protecția Mediului**. În acest context, misiunea Inspectoratului este implementarea politicii statului în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale, exercitarea controlului și supravegherii de stat, prevenirea și contracararea încălcărilor în domeniile de competență, pentru a asigura un nivel înalt de supraveghere și protecție a mediului, intereselor publice, siguranța ecologică a statului și altor valori ocrotite de legislație și în special, protecției aerului atmosferic, protecției resurselor acvatice, protecției florei, faunei și ariilor naturale protejate, protecției solului și subsolului, gestionării deșeurilor și substanțelor chimice, utilizării raționale a resurselor naturale, activităților planificate, siguranței ocupaționale.

Concomitent, Inspectoratul își rezervă dreptul de a înainta acțiuni în instanțele de judecată cu privire la recuperarea prejudiciilor ecologice cauzate prin poluare și/sau prin folosirea irațională a resurselor naturale la toate compartimentele, inclusiv suspendarea actelor permise eliberate de **Agenția de Mediu** în domeniul utilizării resurselor naturale în condițiile în care va fi încălcată legislația ecologică.

Reorganizarea sistemului administrativ din domeniul nominalizat va determina schimbări în activitatea tuturor organelor protecției mediului. Astfel, vor fi reorganizate **Agenția Moldsilva, Agenția Apele Moldovei, Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, Serviciul Hidrometeorologic de Stat**, va fi lichidat **Serviciul Piscicol**.

Vadim Stingaci,
Șef adjunct,
Inspectoratul Ecologic
de Stat

Proiectul Legii privind substanțele chimice: Scop și beneficii

Svetlana Bolocan,

Șefa Direcției politice de management al deșeurilor și substanțelor chimice, MADRM

Actualmente gestionarea substanțelor chimice în Republica Moldova este abordată fragmentar și nu asigură în mod suficient securitatea pentru mediul înconjurător, sănătatea omului, animalelor și altor organisme vii. Domeniul de gestionare a substanțelor chimice actualmente este reglementat prin *Legea cu privire la regimul produselor și substanțelor nocive (nr. 1236/1997)*, care prevede cadrul principal legal de activitate în procesul de

fabricare, depozitare, transportare și utilizare a substanțelor și produselor chimice, de import și export, în scopul de a exclude, reduce sau preveni impactul acestor produse și substanțe asupra omului și mediului. Însă, această lege nu este armonizată cu cadrul european și tratatele internaționale de mediu la care Republica Moldova este parte. În rezultat, în domeniul managementului durabil al substanțelor chimice s-a creat un vacuum legal, deoarece Republica Moldova pe de o parte își asumă obligații internaționale, pe de altă parte mecanismele interne de realizare a acestora sunt insuficiente.

În scopul lichidării lacunelor existente a fost elaborat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1032 din 08 septembrie 2016 și transmis Parlamentului spre examinare și adoptare în mod prioritar proiectul noii Legi cadru privind substanțele chimice, care, în cazul adoptării acesteia, va substitui Legea veche nr. 1236/1997 cu privire la regimul produselor și substanțelor nocive. Proiectul de lege a fost elaborat cu suportul Agenției Suedeze pentru Substanțele Chimice (KEMI) și evaluat pozitiv de către experții europeni.

Fiind preconizată ca o lege cadru pentru reglementarea plasării pe piață a produselor chimice și armonizat parțial cu 13 de acte europene, proiectul Legii propune un cadru unic de regle-

mentare și abordări de bază ale managementului substanțelor, amestecurilor și produselor chimice pentru plasarea pe piață a acestora, în vederea protecției mediului, sănătății omului, animalelor și altor organisme vii. Această lege se referă și la articole care conțin substanțe sau amestecuri periculoase. Concomitent proiectul de lege creează o platformă de aplicare a cadrului Uniunii Europene prin preluarea sau transpunerea reglementărilor europene în domeniu, precum și platforma de transpunere a prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Respectiv, adoptarea legii va asigura implementarea documentelor de politici aprobate de Guvernul Republicii Moldova și tratatelor internaționale la care Republica Moldova este

laborator, metodele de testare a substanțelor chimice etc.

În rezultatul implementării proiectului de Lege privind substanțele chimice, va fi asigurată protecția consumatorului autohton prin intermediul cadrului legislativ corespunzător și prin asigurarea consumatorului cu bunuri și articole cu conținut de substanțe chimice care să corespundă standardelor europene. De asemenea, piața internă va fi asigurată cu produse chimice mai sigure ca rezultat al acțiunilor statului de a interzice plasarea pe piață a substanțelor și amestecurilor chimice care prezintă risc pentru sănătatea umană și mediu și care au fost interzise la nivel internațional, precum și prin constrângerea agenților economici de a respecta reglementările referitoare la

parte, stabilirea managementului integrat al substanțelor chimice pe întreg ciclul de viață, precum și va crea o platformă pentru promovarea și aprobarea actelor normative. Prevederile noii legi, vor stabili un sistem de clasificare, ambalare și etichetare a substanțelor chimice, ceea ce va asigura implementarea Sistemului Global Armonizat al ONU privind clasificarea și etichetarea substanțelor chimice și va reduce riscuri pentru mediul înconjurător și sănătatea umană, inclusiv și prin informarea profesioniștilor și publicului larg în privința substanțelor și amestecurilor chimice și proprietăților acestora.

Prin Legea privind substanțele chimice și mecanismul de implementare a acesteia vor fi stabilite și alte reglementări ce țin de bune practici de

etichetarea, clasificarea, ambalarea, depozitarea, comercializarea și utilizarea substanțelor chimice. În plus, armonizarea sistemului de clasificare și etichetare în Moldova facilitează pentru producătorii de substanțe și amestecuri din Moldova posibilitatea de a acționa pe o piață globalizată.

Astfel, se anticipează micșorarea ratei de îmbolnăviri datorate efectului substanțelor chimice care prezintă risc pentru sănătate, sporirea nivelului de productivitate a muncii din cauza micșorării îmbolnăvirilor în rândurile angajaților cauzate de lipsa mecanismelor de informare și avertizare a pericolelor, precum și micșorarea costurilor de asigurare socială pentru incapacitate de muncă pentru îmbolnăviri datorate neinformării populației cu privire la riscurile prezentate de unele produse chimice periculoase și a lipsei unui management integrat al substanțelor chimice.

Mai mult ca atât prin prevenirea plasării pe piață a substanțelor și amestecurilor chimice periculoase, și în special a celor bioacumulative și persistente, în mediu starea mediului ambiant se va îmbunătăți, iar în consecință și calitatea vieții populației, animalelor și a altor organisme vii.

Ce presupune noua lege a deșeurilor?

Deșeurile prezintă o sursă considerabilă de poluare a mediului ambiant, iar gestionarea neadecvată sporește creșterea volumului și toxicității acestora. Spre exemplu în orașele Chișinău și Bălți se acumulează anual circa 420-400 kg de deșeuri per persoană sau aproximativ 1,15 - 1,10 kg/zi, iar încentrele raionale acest indicator variază între 0,25 – 0,9 kg/zi. Sporirea consumului în ultimele decenii, conduce inevitabil la creșterea globală a volumelor de deșeuri menajere solide.

Printre principalele acțiuni în stabilirea unui management adecvat al deșeurilor, este implementarea unui cadru legislativ, normativ și tehnic în corespundere cu principiile directivelor Uniunii Europene (UE). Legislația specifică domeniului protecției mediului în UE conține în prezent circa 20 de directive pentru colectare, tratare, valorificare și eliminare a deșeurilor. Aceste directive pun accentul pe crearea „societății reciclabile”, sporind responsabilitatea producătorului de a oferi produse inofensive pentru mediu și sănătate atât pe parcursul utilizării, cât și după trecerea produsului la categoria „deșeuri”.

Preluarea reglementărilor internaționale în gestionarea integrată a deșeurilor este crucială în scopul prevenirii și reducerii impactului deșeurilor asupra mediului, ecosistemelor, organismelor vii și sănătății umane, prevenirii importului în țară a tehnologiilor și produselor periculoase, precum și pentru a stopa majorarea de acumulare în viitor a deșeurilor periculoase, cât și pentru a contribui la dezvoltarea economiei naționale verde.

În acest context, în scopul armonizării legislației naționale la cea europeană a fost elaborată Legea

privind deșeurile, care stabilește bazele juridice și măsurile necesare pentru protecția mediului și a sănătății populației, inclusiv prin prevenirea sau reducerea efectelor adverse generate de producerea și gestionarea deșeurilor și a efectelor generale ale folosirii resurselor și creșterea eficienței folosirii acestora. Prevederile legii au obiectivul de a contribui la executarea angajamentelor asumate de țara noastră în urma ratificării tratatelor internaționale, ce stabilesc cerințele de reglementare a deșeurilor, inclusiv și prin reglementarea și stabilirea măsurilor de interzicere și/sau restricționare a substanțelor periculoase în produse sau articole.

Legea reglementează un mecanism nou, aplicat în majoritatea țărilor europene și anume principiul „responsabilității extinse a producătorului”, ce reprezintă totalitatea de obligații impuse producătorilor, fie individual, fie colectiv, pentru recuperarea și valorificarea sau reciclarea produselor scoase din uz, de către persoanele fizice sau juridice (producătorul produsului) care, la nivel pro-

fesional, proiectează, produc, prelucrează, tratează, vând și/sau importă baterii și acumulatori, echipamente electrice și electronice, vehicule, uleiuri și ambalaje. Acest aspect, va încuraja dezvoltarea producerea și comercializarea produselor cu utilizări multiple și reducerea cantităților de deșeuri din mediul înconjurător.

În același timp, Legea stabilește procedura de autorizare a activităților de gestionare a deșeurilor, inclusiv a celor periculoase în conformitate cu prevederile Legii privind reglementarea prin autorizare a activităților de întreprinzător.

Implementarea legii va avea un efect pozitiv asupra mediului, componentelor acestuia și ecosistemelor, ținând cont de faptul că legea în primul rând este destinată pentru stabilirea măsurilor necesare în scopul protecției mediului și a sănătății populației prin prevenirea sau reducerea efectelor adverse generate de producerea și gestionarea deșeurilor, inclusiv celor periculoase. Concomitent implementarea legii va contribui la executarea angajamentelor internaționale asumate de către Republica Moldova în urma ratificării tratatelor internaționale de mediu, ceea ce va fi benefic pentru dezvoltarea durabilă la nivel național, regional și internațional.

Valentina Țapiș,
Secretar de Stat în
domeniul mediului,
MADRM

Fondul Verde pentru Climă - o nouă oportunitate pentru adaptarea la schimbările climatice

În decembrie 2015, a fost adoptat primul acord universal în lupta împotriva încălzirii globale. 195 de state au adoptat Acordul de la Paris la Conferința Părților (COP 21) la Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice (CONUSC). Acest Acord ghidează acțiunile la nivel global pe o traiectorie de limitare a creșterii temperaturii medii globale sub 2°C. În același timp, este primul instrument multilateral obligatoriu din punct de vedere juridic și cu participare universală în domeniul schimbărilor climatice, începând cu anul 2020.

Republica Moldova s-a alăturat aspirațiilor globale de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră în anul 2016 prin semnarea Acordului și ulterior ratificarea acestuia prin Legea nr. 78 din 4 mai 2017.

În prezent cel mai important instrument de finanțare a Acordului de la Paris este Fondul Verde pentru Climă (FVC) - un fond multilateral, ce a fost instituit de țările industrial dezvoltate Parte la Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite cu scopul de a susține țările în curs de dezvoltare pentru limitarea sau reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și adaptarea la efectele schimbărilor climatice. În prezent portofoliu de proiecte al FVC valorând 13 miliarde dolari SUA distribuit pentru 76 proiecte.

Pentru a putea beneficia de sursele fondului, țările trebuie să-și desemneze o Autoritate Națională Desemnată (AND) care să fie reprezentantul oficial al țării. În Republica Moldova, funcția de AND

o exercită Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM), în calitate de organ central de specialitate al administrației publice care asigură realizarea politicii guvernamentale și în domeniul mediului.

Totodată, elaborarea unui Program de țară în domeniul adaptării la schimbările climatice și atenuarea acestui fenomen este primul pas obligatoriu în intenția de a obține finanțare. În proces vor fi implicate toate instituțiile ce gestionează domeniile afectate de schimbările climatice, pentru a promova noile oportunități de finanțare și a eficientiza cooperarea și colaborarea în elaborarea Programului de țară.

FVC este disponibil să ofere Proiecte de diferite categorii, începând cu câteva sute de mii USD și continuând cu sute de milioane de USD. Pentru obținerea suportului financiar din cadrul acestui Fond țara trebuie să demonstreze că deține capacități de elaborare, promovare și implementare a unor asemenea proiecte. Vor fi finanțate proiecte micro, mici, medii și mari. Investițiile pot fi sub forma de granturi, împrumuturi, acțiuni sau garanții. Nici un proiect nu va fi implementat dacă nu va fi fezabil și nu va avea o adiționalitate climatică. Altfel spus proiectul trebuie să contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și la procesul de adaptare la schimbările climatice. Suma totală de care poate beneficia Republica Moldova din FVC nu este limitată, însă pentru aceasta țara trebuie să aibă capacitatea necesară pentru a atrage astfel de proiecte.

Tot, în contextul luptei împotriva încălzirii globale, precum și în conformitate cu obligațiile față de CONUSC, Republica Moldova și-a asumat angajamentul de a reduce necondiționat, până în anul 2030, gazele cu efect de seră cu aproximativ 67% comparativ cu nivelul anului 1990.

În contextul celor expuse, Fondul Verde pentru Climă oferă oportunități de finanțare pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și adaptarea la schimbările climatice.

Pentru a-și consolida capacitățile și a permite comunicarea eficientă cu Secretariatul Fondului, dar și pentru a perfecta cadrul instituțional ce va facilita accesarea surselor financiare ale Fondului, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului beneficiază de suport în cadrul unui proiectului „Suport pentru Republica Moldova în stabilirea și fortificarea Autorității Naționale Desemnate, elaborarea cadrului strategic și dezvoltarea programului național de angajare cu Fondul Verde pentru Climă (FVC). Proiect finanțat de FVC și implementat prin intermediul Oficiului Schimbarea Climei. Astfel, ministerul va oferi suportul necesar pentru a dezvolta cunoștințele, a obține experiența necesară pentru ca țara noastră să beneficieze de un număr cât mai mare de proiecte finanțate din Fondul Verde pentru Climă (FVC).

Veronica Lopotenco,
Șefa Direcției politici
de aer și schimbări
climatice, MADRM

Agricultura și Dezvoltarea rurală în Republica Moldova

Malcolm Ross,

Lider de echipă, Proiectul de Asistență Tehnică pentru Implementarea contractului de reformă sectorială ENPARD

Programul European de Vecinătate pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (ENPARD) este o inițiativă de politici, care face parte din angajamentul UE de a promova creșterea

inclusivă și stabilitatea în vecinătatea sa geografică, recunoscând importanța agriculturii în ceea ce privește securitatea alimentară, producția durabilă și ocuparea forței de muncă în mediul rural. Programul ENPARD a fost lansat în martie 2011 și a fost extins la țările Parteneriatului Estic (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina) în luna iunie 2012. Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Comisia Europeană, responsabilă pentru ENPARD, a fost aprobat de Guvernul de la Chișinău pe 25 martie 2016. Prin intermediul acestui Program, Republica Moldova va primi un total de 64 milioane euro (transferate în mai multe tranșe). Bani sunt și vor continua să fie plătiți până în 2019 și sunt investiți în promovarea creșterii economice durabile și favorabile incluziunii în agricultură și dezvoltare durabilă.

Obiectivele Programului sunt restructurarea și modernizarea agriculturii, susținerea gestionării durabile a resurselor naturale și îmbunătățirea calității vieții și a muncii în zonele rurale. Furnizorii de servicii agricole vor fi principalii parteneri ai programului. Agricultorii, asociațiile fermierilor, familiile din mediul rural, precum și alte părți interesate din sectorul privat vor fi beneficiarii finali.

Rezultatele țintite de ENPARD includ consolidarea cooperării între fermierii mici și performanța îmbunătățită a instituțiilor implicate în agricultură. ENPARD este constituit din diferite componente. Arhitectura programului ilustrează abordarea globală convenită între UE și Guvernul Republicii Moldova în sectorul agricol. Programul vizează reformele și implementarea Strategiei Naționale pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (SNDAR) pentru anii 2016-2020. Programul vizează înființarea și consolidarea micilor fermieri care ar putea deveni elementul esențial al sectorului agricol din țară.

Aprobarea și implementarea SNDAR 2016-2020 confirmă conștientizarea de către Guvernul Republicii Moldova a importanței sectorului agroalimentar și a dezvoltării rurale, și este o condiție prealabilă pentru dezvoltarea pe termen lung a acestor domenii.

Strategia acționează ca un cadru pentru factorii cu decizie politică pentru a identifica problemele majore și pentru a ajuta la identificarea soluțiilor optime. În același timp, acest document este utilizat ca instrument de planificare și programare a tuturor măsurilor necesare și de asigurare a resurselor bugetare financiare, a partenerilor internaționali de dezvoltare și a instituțiilor financiare pentru implementarea agendei propuse.

Srijinul acordat prin intermediul ENPARD este conectat cu mai multe proiecte de asistență tehnică, care au un buget de 11 milioane de euro, și drept scop de acordare a suportului pentru Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM) și a Agențiilor Naționale în implementarea SNDAR. Unul dintre acestea este Proiectul „Asistență tehnică pentru implementarea contractului de reformă sectorială: programul European de Vecinătate pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (ENPARD)”, cu un buget de 2,63 milioane de euro, care oferă în mod specific asistență tehnică pentru MADRM.

Obiectivul general al acestui proiect este susținerea Contractului de Reformă Sectorială „ENPARD”. Obiectivele specifice ale proiectului includ:

- Îmbunătățirea capacității guvernului de a atinge obiectivele politicii agricole și de dezvoltare rurală;
- Oferirea oportunităților de consolidare a capacităților și fortificarea instituțională

pentru promovarea politicilor și a reformelor în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale.

Rezultatele planificate includ:

- Îmbunătățirea capacităților MADRM, a agențiilor și a unităților sale subordonate și a ANSA în pregătirea, gestionarea și raportarea programului sectorial de sprijin bugetar;
- Punerea în aplicare în conformitate cu procedurile, documentele standard și orientările aplicabile Programului de sprijin bugetar;
- Îmbunătățirea capacităților MADRM, a agențiilor și a unităților sale subordonate și a ANSA în planificarea și punerea în aplicare a politicii de dezvoltare sectorială;
- De asemenea, consolidarea dialogurilor de politică sectorială și coordonarea asistenței.

Realizări

Câteva realizări importante au fost atinse și se datorează deciziilor politice și investițiilor în sectorul agroalimentar în ultimii ani.

1. În 2017 s-a înregistrat o creștere de 30% a investițiilor în agricultură în comparație cu cea din 2016, în valoare de aproximativ 1,5 miliarde de lei. Numărul cererilor de investiții a crescut de asemenea cu 34% față de 2016;
2. Exporturile de produse de origine vegetală au crescut în 2017. Exporturile de fructe s-au ridicat la aproximativ 200.000

de tone, din care 157.000 de tone au fost transferate către CSI și 16.000 de tone către UE. Pentru prima dată a fost depășită cota de export pentru prune și prune uscate; cireșele au fost, de asemenea, exportate pentru prima dată în UE. Numărul de întreprinderi exportatoare către UE a crescut în prezent la 277, care se clasifică după cum urmează: 38 struguri de masă, 9 mere proaspete; 53 prune proaspete; 55 grâu; 36 orz; 29 porumb; 2 zahăr; 5 alcool etilic;

3. **Serviciul de protecție contra grindinei** a fost întărit cu șaptesprezece puncte de protecție construite anul trecut, crescând aria protejată cu 11% sau circa 215 mii hectare. Din cele 6.000 de proiecte achiziționate pentru 2017, au fost folosite aproximativ patru mii și jumătate;
4. În zona de terenuri agricole pe care se practică „agricultura de conservare” s-a înregistrat o creștere semnificativă (5% față de anul 2016). Agricultura de Conservare se bazează pe trei principii de bază: tulburarea minimă a solului, menținerea acoperirii solului pe tot parcursul anului și îmbunătățirea rotației culturilor;
5. În 2017, vinurile moldovenești au câștigat peste 300 de medalii, 60% dintre acestea fiind aur și 10% „Grand Gold”. Exporturile de vinuri din Moldova ajung acum în jur de 40 de țări. Ziua Națională a Vinului organizată în 2017 a reunit un număr record de 47 de producători locali de vinuri și brandy, printre care 12 producători mici și trei vinării din țară, toate sub sloganul „Vinul moldovenesc - o legendă vie”. Peste 30 de vinuri expuse la sărbătoare au fost lansate pentru prima dată.

Provocări

Agricultura este ramura cu o contribuție majoră la economia Republicii Moldova, cu o pondere de aproximativ o treime din produsul intern brut (PIB) al țării și aproximativ 45% din valoarea tuturor exporturilor. Agricultura este de asemenea domeniul în care sunt angajați cei mai mulți oameni,

potrivit statisticilor oficiale – în anul 2016 – 31% din forța de muncă este ocupată în industria agroalimentară, ceea ce constituie aproximativ 390.000 de persoane. Țara are condiții climatice și geografice ideale pentru cultivarea unei game largi de cereale, fructe și legume. Cu toate acestea, sectorul agroalimentar se confruntă cu mai multe provocări, printre care:

1. Degradarea terenurilor și deșertificarea au avut consecințe negative semnificative. Republica Moldova dispune de resurse agricole unice, caracterizate de soluri productive de cernoziom (circa 70%) și de o rată de utilizare agricolă ridicată (> 75%). În același timp, datorită gestionării ineficiente a pământului, solurile sunt supuse eroziunii și altor procese de degradare, care reduc productivitatea agricolă. Privatizarea și parcelarea terenurilor, lipsa rotației culturilor și măsurile împotriva eroziunii, neaplicarea recomandărilor și a celor mai bune practici de conservare a solului constituie o provocare pentru gestionarea eficientă a resurselor funciare;
2. Cu toate că agricultura contribuie în mod semnificativ la valoarea exporturilor din ultimii ani, totuși există o necesitate continuă de creștere a competitivității exporturilor de agro-business și de reorientare a producției către piețe cu valoare ridicată, cum ar fi țările UE, de exemplu. Acest lucru necesită introducerea de noi culturi și îmbunătățirea

semnificativ în ceea ce privește standardele de siguranță alimentară și trasabilitate. Facilitățile post-recoltare, cum ar fi manipularea produselor alimentare, depozitarea, sortarea și sortarea, ambalarea și etichetarea, sunt esențiale pentru asigurarea accesului pe piețele externe;

3. Dezvoltarea lentă a piețelor funciare și consolidarea terenurilor, ceea ce întârzie transferul unui factor de producție esențial – al terenurilor, de la produse agricole mai puțin eficiente la produse agricole mai eficiente. Aproximativ 86% din producători dețin mai puțin de 2 hectare, 12% dețin între 2 și 5 hectare și doar 2% din agricultori dețin mai mult de 5 hectare.

Activități viitoare

O problemă esențială în promovarea ocupării forței de muncă din mediul rural și a oportunităților generatoare de venit este accesul agricultorilor și antreprenorilor rurali la finanțarea activităților lor. MADRM explorează în prezent opțiuni pentru crearea unui instrument de finanțare sub forma unui „Fond de Garantare pentru Împrumuturi în Agricultură și Dezvoltare Rurală”. Se așteaptă ca să fie operațional în 2018.

Alte noi inițiative destinate să contribuie la dezvoltarea agriculturii și dezvoltării rurale includ introducerea unui sistem de plăți în avans a subvențiilor acordate tinerilor agricultori, fermieri și micilor producători agricoli pentru o gamă largă de investiții, facilitatea prin intermediul art. 23 a „Legii cu privire la principiile subvenționării în agricultură și dezvoltare rurală” adoptată de Parlament în decembrie 2016 (Legea nr. 276 din 16 decembrie 2016). Se așteaptă ca această schimbare radicală a sistemului de plăți a subvențiilor să stimuleze investițiile în agricultură.

Subvenții de stat pentru tinerii fermieri pentru afaceri din domeniu agroalimentar

Galina Petrachi,

Șefa Direcției politici și programe de dezvoltare rurală, MADRM

Pentru prima dată, Guvernul a decis să acorde subvenții în avans, în special tinerilor și femeilor fermiere ce doresc să își inițieze o afacere în domeniul agroalimentar. Scopul principal fiind sporirea încrederii tinerilor pentru a investi în sectorul agricol și impulsivitatea cel puțin a 300 de idei de afaceri, implicând crearea a 500 de noi locuri de muncă, în special în mediul rural. Subvențiile în avans sunt o oportunitate pentru acei tineri care au idei, însă nu au sursele financiare necesare. În acest sens a fost elaborat și aprobat un Regulament de acordare a plăților în avans pentru proiectele start-up, a fost aprobată Legea privind principiile de subvenționare a producătorilor agricoli și Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020. Potrivit acestor documente, subvențiile în avans vor fi acordate în baza proiectelor investiționale depuse de producătorii agricoli care desfășoară pentru prima dată o activitate economică.

Principalele domenii de intervenție

Prevederile Regulamentului se extind asupra proiectelor start-up ce țin de investițiile pentru producerea legumelor și a fructelor pe teren protejat (sere, solarii, tuneluri); investițiile pentru înființarea, modernizarea și defrișarea plantațiilor multianuale, inclusiv a plantațiilor viticole și a plantațiilor pomicole, pentru utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice, inclusiv pentru procurarea animalelor de prăsilă și menținerea fondului genetic al acestora, precum și pentru dezvoltarea infrastructurii post recoltare și procesare.

Toți cei care vor dori să beneficieze de acest proiect vor trebui să elaboreze un plan de afaceri, în baza cărora vor fi selectate proiectele. Viitorii beneficiari de proiect trebuie să aibă cunoștințe în domeniu. Dacă nu au cunoștințe în sectorul agroalimentar, au posibilitatea să meargă la companiile de consultanță unde pot face cursuri

de pregătire pe sectorul pe care își bazează proiectul. Dacă au aceste cursuri de pregătire, 40 de ore se cere, pot participa. Beneficiarul achită doar 50% din taxa cursurilor pe care trebuie să le facă. Cei care au cunoștințe în domeniul nu trebuie să treacă aceste cursuri.

Tinerii care vor convinge autoritățile că au capacități să facă agricultura performantă și că vor deschide cel puțin un loc de muncă în sat, au șanse mari să primească subvenții în avans din partea statului. Accentul punem pe dezvoltarea satelor. Un alt criteriu este crearea locurilor de muncă. Dacă forma de organizare juridică este gospodăria țărănească, atunci trebuie să fie creat, cel puțin, un loc de muncă. În alte cazuri, beneficiarul subvențiilor trebuie să aibă doi angajați, sau un angajat și trei zilieri. Șanse au și cei care vor demonstra că pot lansa și dezvolta o afacere agricolă în mai puțin de doi ani.

Pentru proiecte start-up vor fi oferite, în acest an, circa 45 de milioane de lei, adică 5 % din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, iar fiecare fermier poate beneficia de cel mult 650 mii de lei. Conform Regulamentului sunt câteva condiții de eligibilitate. Cele mai importante sunt că producătorii trebuie să asigure o cofinanțare, chiar din primele două luni de la aprobarea proiectului.

Srijinul financiar va fi oferit în două tranșe. Prima parte va constitui 75% din valoarea subvenției și va fi acordată în momentul semnării contractului, iar cea de-a doua tranșă, de 25%, va fi transferată odată cu lansarea afacerii, termen care nu poate depăși doi ani.

Documentele necesare pentru aplicare

Dosarul de aplicare pentru proiectele start-up va include următoarele documente:

1. cererea-tip de solicitare a subvenției în avans;
2. planul de afaceri pentru o perioadă de 5 ani, care să demonstreze fezabilitatea proiectului investițional;
3. în cazul gospodăriilor țărănești (de fermieri),

4. copia certificatului de înregistrare, cu anexa-re declarației de constituire;
5. copia diplomei de studii/certificatului care confirmă instruirea producătorului agricol în domeniu, cu durată totală a cursului de minimum 40 de ore;
6. declarația pe proprie răspundere privind veridicitatea informațiilor și a documentelor prezentate;
7. cel puțin 3 oferte pentru utilajul/echipamentul ce urmează a fi achiziționat în cadrul proiectului investițional;
8. documente justificative care demonstrează disponibilitatea cofinanțării a cel puțin 10% din valoarea costurilor eligibile ale proiectului investițional;
9. declarația privind asumarea obligației de a achita restul sumei pentru cofinanțare în scopul implementării proiectului în cazul în care proiectul va fi selectat.

Examinarea cererilor de acordare a plăților în avans se va realiza de către Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură (AIPA) conform procedurilor stipulate în Regulament. Evaluarea și selecția finală a proiectelor investiționale, care au îndeplinit criteriile de eligibilitate va fi realizat de către Comisia de evaluare și selecție. Ulterior, beneficiarul va fi anunțat despre selectarea dosarului de finanțare și va trebui ca timp de 60 de zile de la prima notificare să prezinte documentele confirmative de capacitate de cofinanțare, în proporție de cel puțin 35%. Această confirmare va servi drept bază pentru semnarea contractului de acordare a srijinului financiar. În caz contrar, are dreptul să respingă cererea.

După semnarea contractului, beneficiarul nu trebuie să depășească termenul de implementare a proiectului, maxim doi ani, el va fi monitorizat. Angajații din cadrul AIPA vor efectua vizite pe teren pentru a monitoriza progresul înregistrat de beneficiari. În cazul în care nu vor fi respectate prevederile contractului și vor fi constatate iregularități în procesul de verificare, atunci poate fi reziliat contractul, iar srijinul financiar acordat să fie rambursat.

Subvențiile în avans vor fi acordate în baza proiectelor investiționale depuse de fermierii care desfășoară pentru prima dată o activitate economică în sectorul agroalimentar și nu sunt afiliați unui alt producător agricol. Agricultorii vor putea beneficia o singură dată de acest srijin financiar.

Experiența Japoniei în marketing și promovarea exportului

Pentru Republica Moldova, promovarea exportului și marketingul agroalimentar au o importanță deosebită și aceasta grație locului pe care îl ocupă agricultura ca ramură de bază a economiei naționale. În vederea dezvoltării capacităților în marketing și promovării exportului am avut fericita ocazie să învățăm din experiența Japoniei. În acest sens, în perioada 24 iunie - 28 iulie 2018, cu suportul programelor Agenției Japoneze de Cooperare Internațională (JICA), finanțate de guvernul japonez am participat la un curs de perfecționare cu tematica „Strategia de promovare a exportului orientată spre piață / Strategia de marketing”.

efectul cumulat al investițiilor străine și al celor locale integrate în lanțurile tehnologice ale investitorilor străini și canalizate în sectoarele economice orientate spre export. Prioritizarea unor industrii nu implică dezavantajarea altora. Cele mai importante aspecte pentru exportatori sunt accesul la informație, accesul la finanțe și accesul la piețe, în acest sens trebuie să existe o entitate/structură, care ar asigura cooperarea atât la nivel informațional, cât și operațional.

Dorințele consumatorilor pot fi transformate în oportunități de afaceri în măsura în care o companie inovează, respectiv realizează și lansează pe piață produsele cerute de consumatori.

Prin marketing, o companie estimează dacă există piață pentru noile produse și care este segmentul de cliență vizat (piața țintă). Procesul de branding constă în dezvoltarea logoului, simbolurilor și numelor, în așa fel încât piața internă cât și cea externă să recunoască ce anume reprezintă ele. Comportamentul consumatorului

se referă la înțelegerea modului în care se iau deciziile de cumpărare și modul în care produsele sau serviciile sunt consumate sau experimentate. În final, consumatorii sunt factorii de decizie activi.

Investițiile, în special cele directe și cele care conectează întreprinderile mici și mijlocii la investițiile străine directe, reprezintă instrumentul principal în valorificarea potențialului de export al țării.

În contextul celor menționate mai sus, ne-au fost prezentate și câteva recomandări pentru țara noastră:

- Elaborarea unui program de promovare a produselor agroalimentare;
- Facilitarea creării, recunoașterii, funcționării grupurilor de producători agricoli;
- Crearea în baza unui parteneriat public - privat a centrelor agroalimentare regionale, unde producătorii vor comercializa producția agricolă și vor beneficia de serviciile necesare pentru exportul producției;
- Crearea centrelor comerciale „virtuale” de comunicare și promovare a brand-urilor naționale ceea ce va conduce la crearea și apariția noilor operatori de distribuție;
- Facilitarea creării și dezvoltării serviciilor de agroturism în regiunile de dezvoltare;
- Creșterea capacităților producătorilor agricoli în domeniul valorii adăugate și a marketingului produselor agroalimentare;

Japonia este al treilea donator al Republicii Moldova, care a susținut financiar țara noastră cu circa 155 milioane de dolari SUA, iar asistența pentru dezvoltare socio-economică în țările în curs de dezvoltare, oferită de Guvernul Japoniei, este coordonată de Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională (JICA).

Silvia Dragomir,
Consultant principal,
Direcția politici de dezvoltare regională,
MADRM

Programul de formare a pus accentul pe o nouă abordare a promovării exporturilor pentru țările în curs de dezvoltare în țările dezvoltate, în contextul dezvoltării produselor cu valoare adăugată în funcție de necesitățile potențiale ale piețelor țintă. Pentru atingerea acestui obiectiv sunt esențiale abilitățile de cercetare a pieței, de dezvoltare a produselor, de branding, de promovare și de comunicare cu potențialii clienți. Stimularea și diversificarea exporturilor constituie factorul-cheie pentru echilibrarea balanței comerciale, crearea de noi locuri de muncă decente și pentru asigurarea unei dezvoltări economice durabile.

Majoritatea exporturilor din țările în curs de dezvoltare deseori reprezintă, materii prime și mai puțin produse procesate. Calitatea inferioară a produselor, marketingul și promovarea ineficientă constituie obstacole pentru exportul produselor cu valoare adăugată. De aici și apare necesitatea unei contribuții suplimentare pentru produsele autohtone ce țin de procesarea materiei prime, ambalarea și păstrarea care va permite exportul produselor cu valoare adăugată.

Majorarea exporturilor poate fi atinsă prin

„Medicina se face la cald..”

„Iarna trecută a fost frig, frig rău... Îmi amintesc că nu-mi putea încălzi mâinile, chiar și după ce stătusem vro' jumate de oră pe lângă un calorifer din incinta Spitalului. Am mers la baie, cu gândul să le țin puțin sub robinetul cu apă caldă. Dar și acolo, ioc apă caldă...”, asta îmi spune doamna Elena din Bahmut, Călărași, despre una din experiențele sale anterioare cu și din Spitalul Raional Călărași. O întâlnisem pe coridoarele Spitalului. În iarna anului 2016, doamna Elena fusese internată în secția „Boli Infecțioase” a Spitalului din Călărași. Luase o intoxicație alimentară, care o chinase „... cam 10 zile. Cel mai greu ne era însă că nu prea era apă caldă. Trebuia să ai noroc să o prinzi... Ne spălăm după program. Acum însă, e altceva”.

Bani germani pentru căldură și apă caldă

Un an diferență, dar o schimbare radicală. Cum a fost posibil?

La 1 martie în acest an a fost inaugurată Centrala termică și Sistemul de panouri solare de preparare a apei calde menajere. Lucrările de renovare a Centralei și instalare a Sistemului din panouri solare au fost finanțate de către Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) prin intermediul proiectului „Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova” (MSPL). Costul total al acestora fiind de aproape 8,4 milioane lei. Bani oferți de Guvernul Germaniei.

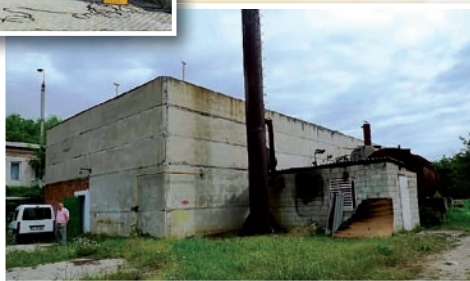

Lucrările de proiectare și reconstrucție ale celor două măsuri investiționale au luat cam un an de zile, neîncheiat. „S-au desfășurat într-un timp record, dar, foarte calitativ”, ne spune Veaceslav Coșcodan, inginerul-șef al Spitalului Raional Călărași. „Am început lucrul la acestea în luna august 2017, iar la mijloc de decembrie, cele 3 cazane noi instalate deja erau funcționale și încălzeau Spitalul. Din martie, acest an, a intrat în funcțiune și Sistemul solar pentru încălzirea apei”. Totuși, un factor foarte important, după cum ne spune, domnul Coșcodan a fost, „...etapa de proiectare a lucrărilor, care a durat din februarie până în iunie, anul trecut. Am planificat mai întâi detaliu cu detaliu, iar mai apoi ne-am apucat de lucru”.

Cooperare și conlucrare: elemente esențiale

Implicarea tuturor actorilor a fost esențială pentru a duce la bun sfârșit lucrările. Astfel, în procesul de lucru au fost implicați mai multe entități, printre care Consiliul Raional Călărași, Spitalul Raional Călărași, Agenția de Dezvoltare Regională (ADR) Centru, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, cu finanțarea GIZ. „Doar datorită sinergiei, coordonării pe care au avut-o toate părțile implicate la fiecare etapă a fost posibilă implementarea acestui proiect, rapid, eficient și durabil”, îmi spune Alexandru Marian, managerul proiectului „Creșterea Eficienței Energetice (EE) a spitalului raional Călărași”, cel care a monitorizat și a asigurat buna desfășurare și implementare a lucrărilor.

De aceeași părere este și Oleg Secieru, șeful secției Managementul proiectelor din cadrul ADR Centru: „A fost o muncă comună în care toți și-au adus aportul. Fiecare din noi a depus toate eforturile și, am reușit împreună să ajungem la rezultatul scontat: Centrală Termică renovată și Sistemului de panouri solare de preparare a apei calde menajere pentru un spital raional”.

Cetățenii. Principalii beneficiari ai acestui proiect

Directoarea spitalului, Silvia Bobescu ne spune că, „...omul sau pacientul este cel mai important în această ecuație. Pentru noi este o bucurie să avem o cazangerie renovată și re-echipată și apă caldă la toate robinetele spitalului. Nici nu am visat ca într-un timp atât de scurt vom reuși să avem deja aceste comodități. Pentru asta mulțumim GIZ-ului și poporului german”. De pe urma serviciilor Spitalului Raional Călărași vor beneficia anual aproximativ 9 mii de pacienți, iar doamna Maria din Bahmut e și ea una din ei. „Mai bine să fii sănătos și să nu ai nevoie niciodată de spitale”, ne spune ea la despărțire, „...dar, suntem oameni și mai devreme sau mai târziu, intrăm pe aceste uși. Odată însă ce am intrat, e bine ca pe lângă serviciile medicale care ni se oferă, să mai beneficia și de condiții elementare...”. Căldura pe timp de iarnă și apa caldă la robinet fac parte din ele.

Detalii tehnice despre cele două măsuri investiționale:

- *Coordonarea a fost sub lupa proiectului „Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova”, implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ);*
- *Banii au fost oferți de Guvernul Republicii Federale Germania;*
- *Lucrările au fost implementate și monitorizate de Agenția de Dezvoltare Regională Centru și Consiliul Raional Călărași.*
- *Renovarea Centralei Tehnice asigură întreg Spitalul Raional Călărași cu agent termic, iar instalarea sistemului de panouri solare asigură producția de apă caldă menajeră pentru toate necesitățile Spitalului. De asemenea, renovarea Centralei Termice și instalarea Sistemului de panouri solare de preparare a apei calde menajere contribuie la reducerea emisiilor de dioxid de carbon (CO2) cu până la 40%.*